

Julkaistavissa 20.10.2018

Joutsansalmi ry:n 10-vuotisjuhla Joutsassa 20.10.2018
Yhdistyksen puheenjohtaja Pekka Patosaari

Hyvät ystävät ja yhdistyksen jäsenet;

Haluan toivottaa lämpimästi tervetulleeksi yhdistyksen jäsenet, ja teidät kaikki. Haluan kiittää Mikko Malinia, kun tulit esiintymään juhlaamme opintokiireistäsi huolimatta. Tervetuloa Joutsan kunnanvaltuuston puheenjohtaja Heikki Kuurne ja Suonteen kalastusalueen puheenjohtaja Jukka Manninen. Paikalla on varmasti myös Myllylahti-Joutsansalmi kansalaisfoorumin toimintaan osallistuneita ja vesistömme puolesta jo ennen sitä toimineita. Kiitokset myös Nuorisoseuralle ja Joutsan kunnalle saamastamme tuesta.

Hyvät juhluvieraat,

Meidän kaikkien veden äärellä asuvien vastuulle on annettu merkittävä rooli yhteisten vesialueiden käytössä, hoidossa ja suojelussa. Tästä seuraavat myös velvollisuudet ja oikeudet, joista jokamiehen oikeus on tuttu kaikille kalamiehille. Yhteisiä vesialueita ei siis omista kukaan, vaan niiden käyttäjä - luvalla tai ilman - on periaatteessa aina vastuussa toimistaan.

Näin mainitaan laissa yhteisistä alueista. Laki antaa kaikille yhteisten vesialueiden rantojen haltijoille kollektiivisen velvollisuuden huolehtia yhteisistä vesistä. Ja tätä velvollisuutta ovat osaltaan Joutsassa osakaskunnat ja niiden muodostama kalastusalue vuosikautia kantaneet. Lisäksi veden ja vesistöjen käyttöä ja sen käyttäjien oikeuksia ja velvollisuuksia määritellään monissa säädöksissä ja normeissa.

Euroopan Unioni antoi vesipolitiikan puitteiden direktiivin vuonna 2004. Sen pohjalta Eduskunta vahvisti lain koskien vesienhoidon järjestämistä Suomessa. Valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaisesti vesienhoitoalueille alettiin laatia vesienhoitosuunnitelmia ja toimenpideohjelmaa vuonna 2006. ELY-keskusten valvomien toimenpideohjelmien keskeinen tavoite oli, että pinta- ja pohjavesien tila ei heikkenisi ja että niiden tila on vähintään hyvä vuoteen 2015 mennessä. Sittemmin on laadittu jo uudet koko Suomen kattavat vesienhoitosuunnitelmat, mitkä ulottuvat vuoteen 2021.

Keski-Suomen vesienhoidon toimenpideohjelma vuosille 2016-2021 korostaa erityisesti jätevesipuhdistamojen perusparannuksien ja turvetuotannon vesiensuojeluun merkitystä.

Valtioneuvoston antamissa vesiensuojelun suuntaviivoissa korostettiin tarvetta tehostaa kalankasvatuksen vesiensuojelua erityisesti silloin, kun kuormitus kohdistuu pintavesiin, jotka ovat alle hyvän tilan tai tila uhkaa heiketä kalankasvatuksen ravinnekuormituksen johdosta, ja joissa vesistön tilaa voidaan parantaa kalankasvatuksen kuormituksen alentamisella. Ylipäänsä kalankasvatusta pyrittiin näin ohjaamaan kasvatukseen parhaiten soveltuville sekä muille vesien käyttäjille ja vesiluonnon suojeluarvoille mahdollisimman vähän haittaa aiheuttaville alueille.

Lait antavat puitteet, mutta kaikkeinta tärkeintä on kuitenkin yksilöiden ja yhteisöjen vastuu ja huolenpito. Teillä kaikilla on aito ja positiivinen tunneside veteen ja vesistöömme. On huolehdittava siitä, että Joutsan seutukunnalla ja koko vesistöemme vaikutusalueella vesiasiat ovat hyvällä tolalla. Siksi yhdistys näitä asioita ajamaan.

Mutta minkälainen yhdistys - Joutsansalmi ry tulikaan perustettua kymmenen vuotta sitten ja mitä varten? Asiaa selventää yhdistyksen säännöissä sen tarkoitusta ja toiminnan laatua koskeva pykälä:

"Yhdistyksen tarkoituksena on herättää ja ylläpitää tietoisuutta vesistöjen ja erityisesti Joutsan seudun vesistöjen puhtauden merkityksestä sekä toimijoiden yhteisestä ja yhteiskunnallisesta vastuusta toimia tämän arvokkaan luonnonvaran säilyttämiseksi ja suojelemiseksi."

Joutsansalmi-yhdistys on avoin kaikille. Se hyväksyy erilaisia näkemyksiä ja on yhdistyksenä riippumaton puoluepoliittisista tavoitteista. Se pyrkii keskustelun ja vuoropuhelun keinoin nostamaan esiin asioita ja ajatuksia Joutsansalmen ja koko vesistön tilan parantamiseksi.

Rekisteröidyn Joutsansalmi-yhdistyksen toiminta on kestänyt nyt kymmenen vuotta, mutta asiallisesti sama kansaisvaikuttaminen, mikä johti yhdistyksen perustamiseen on ollut vilkasta jo pitkään. Vuonna 2000 laadittiin ensimmäinen kansalaisadressi, minkä liki 80 joutsalaista allekirjoitti. Adressissa ilmaistiin kasvava huoli vesistön erittäin huonosta kunnosta ja vaadittiin toimenpiteitä asian korjaamiseksi. Saman huolen ilmaisivat kalastajat ja kalastuskunnat. Runsastunut vesikasvillisuus ja etenkin uutena tulokkaana karvalehti esti tehokkaasti sekä veneilyä että vaelluskalojen nousua. Joutsan kuntakin oli asiasta syystäkin huolissaan. Kuntalaisten huolenilmaisut ja asian julkinen käsittely johtivat viimein ranta-asukkaiden toivoman yhteistyökokouksen järjestämiseen syyskuussa vuonna 2000.

Ranta-asukkaat, kunnan virkailijat ja ympäristökeskuksen viranomaiset kävivät tuolloin yhdessä katsastamassa Joutsansalmen ja erityisesti Myllylahden. Useita hehtaareja Joutsansalmesta oli täynnä vedensisäistä biomassaa. Kunnanjohtaja Kyösti Uosukainen kuvasi vesikavustoa laajaksi; samantapaiseksi ja saman laajuiseksi esiintymäksi kuin mitä Joutsan Seutu oli esitellyt artikkelissaan. Oivallettiin, että ainoa keino vähentää karvalehteä on alentaa veden korkeaa ravinteisuutta eli pienentää fosforin määrää vesistöön laskettavassa jätevedessä. Hyvin laajalti eläteltiin toiveita siitä, että näin myös tapahtuisi.

Kului kahdeksan vuotta ja liki kuusikymmentä huolestunutta kunnan asukkaita edellytti, että kunta kutsuisi koolle keskustelevan ja suunnittelevan sekä samalla päätösluonnokseen tähtäävän asianomistajafoorumin Myllynlahden, Joutsansalmen ja Jääsjärven vesistön suojelemiseksi. Aloite johti viimein laajan kansalaiskeskustelun

organisoimiseen kun Joutsan kunta kutsui asiasta kiinnostuneet yleisötilaisuuteen valtuustosalin huhtikuussa 2008. Tilaisuuteen osallistui yli 50 henkeä, ja keskustelu alkoi sivuta yhä useammin tarvittavia toimenpiteitä Joutsansalmen fosforiravinteisuuden vähentämiseksi. Asia oli kypsä vietäväksi eteenpäin uudella konseptilla. Kokouksen jälkeen päätettiin perustaa Joutsansalmen vesisasioihin paneutuva kansalaisfoorumi-muotoinen yhdistys. Kansalaisfoorumin muotoilemasta kannanotosta 24. syyskuuta 2008 tulikin seuravana vuonna rekisteröidyn yhdistyksen toiminnan ydinajatus.

Vuosina 2011-2017 yhdistyksen toiminta vakiintui ja sen keskeiseksi toimintamuodoiksi tulivat Joutsansalmen ja koko Suonteen vesistön ja Jääsjärven ympäristön tilan ja vesistövaikutusten seuranta ja siihen liittyvä yhteistyö viranomaisten, kunnan ja kalastusalueen toimijoiden kanssa. Tätä varten yhdistys perusti ensin systemaattisen silmävaraisen havainnoinnin ryhmän ja sittemmin myös arviointi- ja raportointiryhmän.

Muutamien hälyyttävien vesinäytelöydösten jälkeen neuvotteluissa kunnan teknisen osaston kanssa sovittiin viranomaisten hyväksymästä näytteenotosta, missä kunnan viranomaisen toimisi näytteenottajana. Yhdistys on tarjonnut kaikkea mahdollista teknistä apua tuohon työhön, venekuljetuksista lähtien.

Jo alussa omaksutun tavan mukaan yhdistys on pyrkinyt tuottamaan jäsenilleen, joutsalaisille ja päättäjille tietoa näistä havainnoista paitsi yhdistyksen järjestämässä tilaisuuksissa myös altati kehittyvillä kotisivuillamme. Tutustumismatkoja ja viihdettä unohtamatta. Tästä esimerkkinä toissavuonna järjestetty Regatta puhtaiden vesien puolesta.

Yhdistyksen ehkä suurimpana saavutuksena toistaiseksi voidaan pitää Vaasan hallinto-oikeuden vahvistamia viimeisimmän ympäristöluvan perusteluja, missä alleviivataan niitä samoja periaatteita kuin mitä yhdistys, kunta, kalastuskunnat ja Joutsan asukkaat ovat toistuvasti tuoneet esiin kannanotoissaan ja valituksissa oikeusasteisiin. Viestimme on ollut, minkä myös Vaasan hallinto-oikeus vahvisti, että laitosten jätehuollon tulee perustua parhaan käyttökelpoisen tekniikan (BAT) käyttämiseen jätevesipäästöjen rajoittamiseksi.

Hyvät ystävät, yhdistyksen historialliset vaiheet, kannanotot, lehtiartikkelit ja toiminta ylipäätään on parhaiten luettavissa kotisivuiltamme: www.joutsansalmi.com. Sieltä löytyvät niin kuvat karvalehden poistosta soutuveneellä, kuin myös katsaus Joutsansalmi-yhdistyksen lähiajan historiaan.

Näillä tulevaisuudenuskoisilla ajatuksilla toivotan antoisaa juhlaa ja syyskokousta.

Tervetuloa.